

Expedice do Ježíšovy doby

Nejspíš si náhlého zjevení našeho kouzelného velorexu v centru moderní části Nazaretu nikdo nevšiml. Stojíme na parkovišti poblíž nového hotelu. Nepojízdný hadrák o třech kolech se mezi luxusními auty náramně vyjímá a lidé se u něj zastavují. Mizíme s Ivankou co nejrychleji z dohledu a ztrácíme se v ulicích vedoucích k historickému centru.

„Mám pro tebe překvapení,“ říkám Ivance. „Půjdeme se podívat do doby, kdy žil Ježíš Kristus.“

„Myslíš... nějaké muzeum?“

„To ne. Budeme žít nějaký čas úplně stejně, jako žili lidé v Ježíšových časech. Uvidíš.“ Ivanka se už několikrát dala slyšet, že by ji zajímal spíš archeologický průzkum z doby, kdy probíhaly události napsané v evangeliích. Já jsem se také těšil, až se dostaneme k vykopávkám z období Nového zákona. Připadalo mi dobré si nejdříve vyzkoušet, jakým způsobem tehdy lidé žili. Zjistil jsem si potají, že v Nazaretu je vybudovaná malá vesnice, která je přesnou rekonstrukcí židovské osady z počátku našeho letopočtu. Na její podobě spolupracovali historikové s archeology a prý v ní panuje skutečná atmosféra tehdejší doby.

Překvapení pro Ivanku se mi docela povedlo.

A to už stojíme před branami biblické vesnice. Za našimi zády zůstávají supermarkety, obchody s luxusním zbožím, přeplněné ulice a moderní hotely. Před námi se nacházejí nízké domy z bílého kamene, jaké tu stály v době, kdy archanděl Gabriel zvěstoval Panně Marii, že se jí

narodí děťátko, Boží syn. U vchodu nás přivítají přívětiví lidé oblečení v historických kostýmech. Musíme se do nich také převléknout, aby iluze byla dokonalá. Navleču se do modrého roucha dlouhého až na zem a na hlavu si dám kus bílé látky. Před šatnou chvíli čekám na Ivanku. Přichází v jednoduchých světlých šatech až ke kotníkům. Ve zdejším horkém podnebí se cítíme mnohem pohodlněji než v evropském oděvu. Procházíme starověkým Nazaretem a potkáváme lidi oblečené stejně jako současníci Josefa, Marie a Ježíše. Za nízkou kamenitou zídou se zelenají koruny olivovníků. Ivanka pohládí zadumaného oslíka.

„Mám hroznou žízeň,“ povzdychne si.
Zeptáme se dívky v přibližně stejném

věku jako moje dcera a ta nám ukáže cestu ke studni skryté ve výklenku mezi domy. Usedneme na obvodovou zídku z kamení. Spustím dolů džbán přivázaný na dlouhém provazu. Voda ze studně je překvapivě studená a dobrá.

„K takové studni si chodila pro vodu Ježíšova maminka Maria,“ říkám Ivance. „Před dvěma tisíci lety.“ Pijeme vodu, mhouříme oči a představujeme si útlou ženu v dlouhých splývavých šatech, jak přichází s prázdným džbánem.

V biblické vesnici z počátku letopočtu jsme celý den. Žádné stánky s občerstvením tu však nenajdeme. Jídlo si musíme opatřit stejným způsobem, jako se to dělalo tenkrát. Vstupujeme do jednoho z domků, kde nás přivítá chlapec jen o málo starší než Ivanka.

„Já jsem Šimon,“ představí se s lehkou úklonou. „Jestli máte hlad, musíme do chléva podojit kozy.“

Tvářím se, že nevidím dceřin zmatený pohled. Hlad máme. Nikdy jsme kozy nedojili a na našem snažení je to znát. Šimon nás chvíli trpělivě sleduje. Záhy usoudí, že se můj talent na tuhle práci rovná nule a věnuje se Ivance. Brzo ji naučí ten správný hmat a dno hrnce se konečně začíná barvit doběla. Šimon zatím podojí druhou kozu a za půl hodinky se vracíme do kuchyně. Mléko se musí ohřát na peci. Oheň už doutná, trochu ho přiživíme. Šimon nám poradí, abychom mléko míchali větvičkou z fíkovníku.

„Až se srazí, procedíme ho šátkem a uvnitř nám zůstane tvaroh,“ ukazuje nám další postup. „Obložíme ho olivami a můžeme jíst.“

Moc nám chutná, nevím, jestli je to tím hladem nebo čerstvým jídlem bez moderních konzervantů. Rozhlížíme se po staré židovské kuchyni. Nábytek tu skoro chybí, ale na policích leží věrné kopie starých keramických a dřevěných nádob. Také lžice jsou dřevěné. Je to chudé vesnické vybavení.

„Snědli jsme všechny olivy,“ ozve se Šimon. „Musíme načesat další pro nové hosty.“

Vede nás do sadu za kamennou zídkou. Náš průvodce zvedne hůlky ukryté v trávě a rozdá nám je.

„Klepejte do větví. Až naplníme košík, odneseme ho do kuchyně.“

Mlátíme do větví. Podobně primitivním způsobem se u nás srážejí k zemi kaštany a já to nemám moc rád.

„Olivy byly pro život v biblické době hodně důležité.“

Přikyvujeme a dozvídáme se, že se tenkrát používaly stejně jako dnes nejen k jídlu, ale také k výrobě léků a kosmetiky.

„Tohle je tvoje práce, Šimone?“ zajímá se Ivanka o jeho průvodcovství.

„Jsem tu na brigádě. Po prázdninách půjdu na střední, na cestovní ruch. Ale radši bych studoval archeologii.“

Tam ho nevzali, ale bude to ještě zkoušet. Před domkem se rozloučíme. Odpoledne sedíme s Ivankou na schodech u místní synagogy.

„Šimon je v Novém zákoně významné jméno,“ poznamenám, když se bavíme o našem hostiteli. „Prvním Ježíšovým učedníkem se stal Šimon, původně rybář z Genezaretského jezera. Později přijal jméno Petr a po Ježíšově ukřižování se stal jeho nástupcem.“

Pozorujeme běžný život ve vesnici a povídáme si. V době začátku našeho letopočtu na sebe mívali lidé víc času než dnes. Když se přiblíží večer, musíme biblický skanzen opustit. Převlékneme se z kostýmů zpátky do našich šatů. Ivanka se zjevnou lítostí. Během minuty se z roku jedna nebo třeba deset vracíme do současných rušných ulic Nazaretu.

Za betlémskou hvězdou

S výzkumy Kumránských svitků jsme nebyli spokojeni. Neobjevili jsme nic nového a příhoda se starožitníkem nás také příliš nenadchla. Oba cítíme, že na to musíme jít jinak.

„Víš co, Ivanko? Nejlepší bude, když se vydáme po Ježíšových stopách a budeme zkoumat dobu, ve které žil.“

„Měli bychom se dostat na nějaké vykopávky,“ souhlasí Ivanka. „Kdyby se nám povedlo najít základy domu, kde Ježíš prožíval třeba dětství...“

Přikývnu. Ivance jde na třináctý rok a v tom věku člověk touží po nějaké senzaci.

Sedíme doma. Je konec února a to nevzbuzuje zrovna vánoční náladu. Bibličtí archeologové ale nemohou pracovat podle ročních období. A my se chceme právě teď zabývat dobou Ježíšova narození. Už ani nemusím Ivance říkat, že si ze všeho nejdříve musíme oživit texty z evangelií. Ostatně jiné dobové zprávy o příchodu Mesiáše ani neexistují.

„Tak poslouchej, Ivanko,“ listuji v Novém zákoně. „Budu číst to nejdůležitější z Lukášova evangelia.“

„A potom se vydáme s kouzelným velorexem do Betléma?“

Musím jí to slíbit.

„Stalo se v oněch dnech, že vyšlo nařízení od císaře Augusta, aby byl po celém světě proveden soupis lidu. Všichni se šli dát zapsat každý do svého města. Také Josef se vydal z Galileje, z města Nazareta, do Judska, do města Davidova, který se nazývá Betlém, aby se dal zapsat s Marií, která mu byla zasnoubena a čekala s ním dítě. Když tam byli, porodila prvorozeného syna, zavinula jej do plenek a položila do jeslí, protože se pro ně nenašlo místo pod střechou.“

Ivance to není jasné.

„A kde se tedy vlastně Ježíš narodil?“

„Asi v nějaké jeskyni, kterou obyvatelé Betléma používali jako chlívek pro ovce a kozy.“

Vracím se očima k dalšímu odstavci

„A v té krajině byli pastýři pod širým nebem a v noci se střídali v hlídkách u svého stáda. Náhle při nich stál anděl Páně a řekl jim: ‚Nebojte se, zvěstuji vám velikou radost, která bude pro všechny lid. Dnes se vám narodil Spasitel, Kristus Pán, v městě Davidově. Toto vám bude znamením: naleznete děťátko v plenkách, položené do jeslí.‘“

„A věřili pastevcí tomu anděli?“ zapochybuje Ivanka.

„No jasně,“ spěchám ji ujistit. „Viděli andělů celé zástupy a po jejich odchodu si řekli, že půjdou do Betléma. A našli tam Josefa, Marii a děťátko položené v jeslích.“

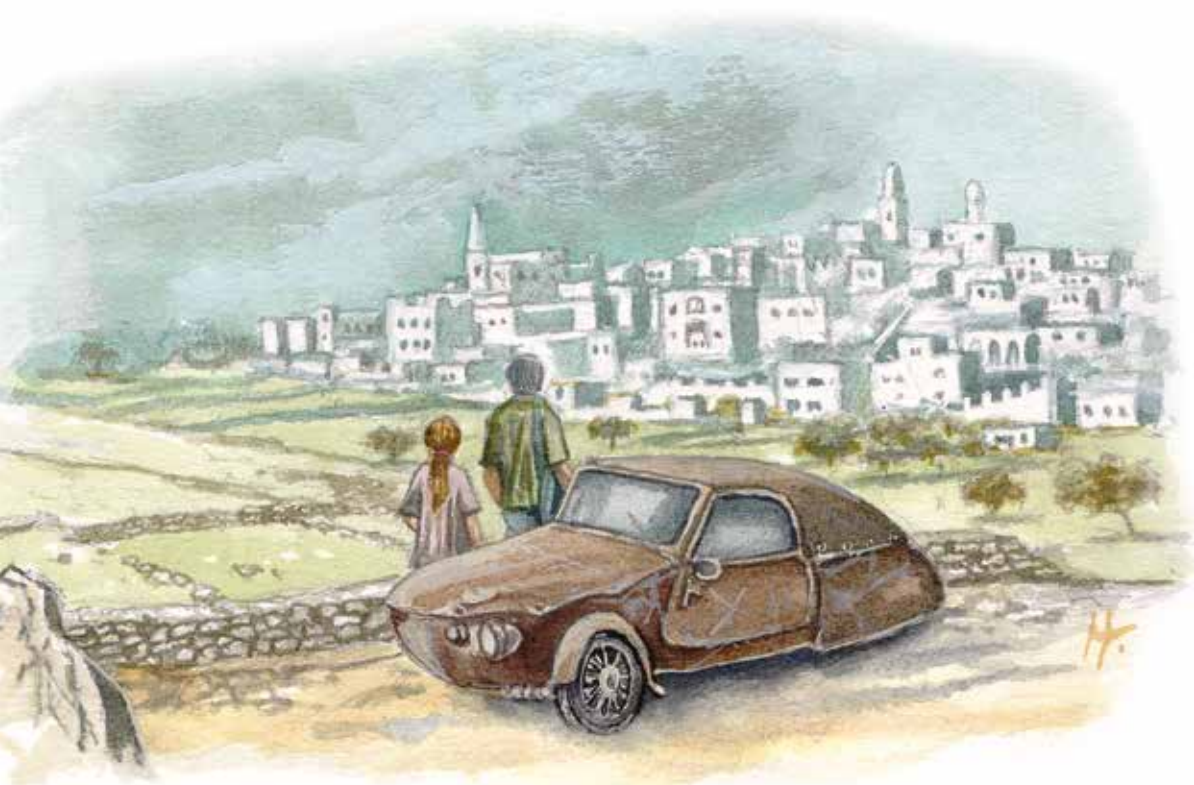
„Myslíš, že bychom mohli my, bibličtí archeologové, tu jeskyni objevit?“

„Ona už je objevená, Ivanko. Až budeme v Betlémě, podíváme se do ní.“

„Já taky přečtu kousek,“ nabídne se dcera, ale místo Lukášova evangelia nalistuje odstavec z Matoušova.

„Když se narodil Ježíš v judském Betlémě za dnu krále Heroda, hle, mudrci od východu se objevili v Jeruzalémě a ptali se: ‚Kde je ten právě narozený král Židů? Viděli jsme na východě jeho hvězdu.‘“

„Ta hvězda,“ přeruším Ivanku. „To je zajímavé...“

Vzpomínám si na svůj sešit plný nalepených výstřižků, kde se nachází také článek o betlémské hvězdě. Po chvíli listování ho najdu a vypravuji Ivance, co říká astronomie na hvězdu, která přivedla moudrce z východu k jesličkám s malým Ježíšem. Astronomie je totiž stará věda a existují záznamy i z počátku našeho letopočtu. O nějaké výrazné kometě, která by mohla představovat betlémskou hvězdu, se ale nikde nepsalo. V roce 1603 si všiml slavný hvězdář Johannes Kepler z Prahy, že se na noční obloze dostaly do těsné blízkosti planety Jupiter a Saturn a později se k nim přidal ještě Mars. Vypadalo to jako nová velká hvězda? Geniální středověký astronom vypočítal, že k tomuto nakupení planet dochází jednou za 800 let, takže se muselo odehrát i v době Ježíšova narození... Keplerův výpočet je uznáván dodnes, ale příliš nápadný úkaz na obloze to není... Současný astronom Stephenson našel v čínských starověkých textech zmínku

o velmi jasné hvězdě, která se objevila na nebi v předpokládané době Ježíšova narození. Byl to spis *Chien-Han-Shu*, ve kterém se píše:

„Ve druhém měsíci druhého léta údobí Ch'en-ping se v Ch'ien-niu po více než sedmdesát dní objevovala Hui-Hsing.“ Stephenson, který umí čínsky, z údajů vypočítal, že se jednalo o výbuch novy, která vzplanula na nebi v roce pět před naším letopočtem a byla nápadně vidět na celém tehdejší východě. Pravděpodobně právě ona vedla biblické tři krále k místu narození Ježíše Krista.

Na betlémskou hvězdu si s Ivankou vzpomínáme, když s kouzelným velorexem navštívíme Betlém. Dnes je to město s asi třiceti tisíci obyvateli na území Palestiny. V první řadě zamíříme samozřejmě do Chrámu narození Páně. Je 1 600 let starý a byl vybudován nad jeskyní, kde se podle lidové tradice Ježíš narodil. Nachází se ve staré bazilice za oltářem a sestupujeme do ní po točitém schodišti. Místo Ježíšova narození je označeno stříbrnou čtrnácticípou hvězdou. Poklekáme a položíme na hvězdu ruku. Vůbec nepřemýšlíme o tom, zda se dá archeologicky doložit, že právě tady přišel Spasitel na svět. Zmocní se nás nepopsatelný pocit, dojetím polykáme slzy.

„Ivanko, myslíš na Ježíše?“ zašeptám.

„Myslím,“ hlesne Ivanka. „A taky na mamku a na celou naši rodinu.“

Ještě chvíli mlčky klečíme. Po schodech za námi schází dolů rozechvělí turisté, a tak jim uděláme místo.

